

שבועה שלא לאכול חצי שיעור איסור, והרי הוא אסור באכילה הזו מדרבנן! ?

ומשנינן: לעולם חלה השבועה על דבר שאסור רק מדרבנן.

ושאני התם, בשבועת העדות, שלא חלה שבועת העדות על מי שהוא פסול לעדות מדרבנן, היות דאמר קרא [ויקרא ה] "אם לוא יגיד, ונשא עוונו". והאי משחק בקוביא, שפסול לעדות מדרבנן — לאו בר הגדה הוא כלל! שהרי אינו יכול להעיד מחמת פסול זה.

ועתה חוזרת הגמרא ודנה במה שתמהנו בתחילה, למה אמרה המשנה "יום הכיפורים אסור באכילה", ולא נקטה לשון חיוב כרת.

והוינן בה: וכי כל היכא דתני ענוש כרת — לא תני לשון "אסור"! ?

והתניא: אף על פי שאמרו יום הכיפורים אסור בחמשת העינויים כולן, לא אמרו שהוא ענוש כרת אלא על האוכל ושותה, ועושה מלאכה בלבד.

ומוכח מהברייתא, שגם במקום שענוש כרת נוקט התנא לשון "אסור".

ומשנינן: הכי קאמר התנא בברייתא:

בשאמרו יום הכפורים "אסור באכילה" — לא אמרו אלא בכחצי שיעור.

אבל האוכל ביום הכיפורים כשיעור — ענוש כרת.

ואף על פי שענוש כרת, אין ענוש כרת אלא אוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד.

ואי בעית אימא, כי קתני בברייתא "אסור" — אשארא, על שאר העינויים, שאין חייבים עליהם כרת.

דתנו רבא ורב יוסף בשאר סיפרי דבי רב [מדרשי התנאים ב"תורת כהנים", הנקראים גם "ספרא", שהם על ספר ויקרא, נקראים "סיפרי דבי רב". ומדרשי התנאים על ספר במדבר ודברים, הנקראים "ספרי", קרויים כאן "שאר סיפרי דבי רב"]:

מניין ליום הכפורים שאסור ברחיצה, בסיכה, ובנעילת הסנדל, ובתשמיש המטה?

תלמוד לומר [ויקרא טז] ביום הכיפורים, גבי מצות עינוי "שבת שבתון" — ללמדך שאר עינויים [חוץ מאכילה ושתייה], שהם רק בגדר "שבות" מתענוג והתענה, ואין איסורם מן התורה, אלא רק כדין אסמכתא, מדרבנן.

והיינו, שהסמיכו חכמים את העינויים הללו על הציווי לשבות מתענוגים ביום הכיפורים, כמו שהסמיכו חכמים איסור מלאכות שאינן גמורות, ושלא היו במשכן, על מצות השבתון בשבת, וכינום "איסור שבות".

גופא, חצי שיעור:

רבי יוחנן אמר: אסור מן התורה, ריש לקיש אמר: מותר מן התורה.

ומבאר הגמרא את מחלוקתם:

רבי יוחנן אמר אסור מן התורה, כיון דחזי, היות שראוי חצי השיעור לאיצטרופי לחצי שיעור אחר, ולהיות בכך שיעור איסור שלם, נמצא כי איסורא קא אכיל כבר עתה באכילת החצי הראשון, עוד לפני שהצטרף אליו החצי השני.